

არამატერიალური კულტურული მემკვიდრეობის ტურიზმში გამოყენების მართვის სრულყოფისათვის

მირონ ტულუში,

*ივ. ჯავახიშვილის სახელობის
თსუ-ის მოწვეული პროფესორი
tugushim@gmail.com*

მაია ღვინჯილია,

*საქართველოს თეატრისა და კინოს სახელმწიფო
უნივერსიტეტის დოქტორანტი
maiagvinjilia@yahoo.de*

არამატერიალური და მატერიალური კულტურული მემკვიდრეობის საუკეთესო ნიმუშების ტურიზმში ჩართვას დიდი მნიშვნელობა აქვს, როგორც ამ სახეობის კულტურული მემკვიდრეობის, ასევე, კულტურული ტურიზმის განვითარებისათვის. საქართველოში არამატერიალური კულტურული მემკვიდრეობის ტურიზმში გამოყენების მართვის საკითხები დღემდე შეუსწავლელია, რაც ხელს უშლის კულტურული ტურიზმის განვითარებას. აღნიშნულ პრობლემას სიმწვავეს ისიც მატებს, რომ იგი სხვადასხვა სამინისტროს (უპირველესად კი ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარებისა და კულტურისა და ძეგლთა დაცვის სამინისტროების, ასევე, მათი სამსახურების: საქართველოს ტურიზმის ეროვნული ადმინისტრაციისა და საქართველოს კულტურული მემკვიდრეობის დაცვის ეროვნულ სააგენტოს) გამგებლობაშია და ამ ნაწილში მათი საქმიანობის ეფექტიან კოორდინაციას საჭიროებს. ამასთან, აუცილებელია ამგვარი კოორდინაცია განხორციელდეს მართვის ყველა დონეზე - მუნიციპალურ, რეგიონულ და უმაღლეს (სახელმწიფო) დონეზე. არამატერიალური კულტურული მემკვიდრეობის ტურიზმში გამოყენების ეფექტიანი მართვისათვის საჭიროა მოქნილი ორგანიზაციული სტრუქტურის შემუშავება, მისი მაღალკვალიფიციური კადრებით დაკომპლექტება და ქვეყნაში ამ მიმართულებით განსახორციელებელი საქმიანობის ფინანსური უზრუნველყოფა.

საკვანძო სიტყვები: არამატერიალური და მატერიალური კულტურული მემკვიდრეობა; კულტურული ტურიზმი; კულტურული მემკვიდრეობის მართვა; კულტურის პოლიტიკა; მართვის დეცენტრალიზაცია.

არამატერიალური კულტურული მემკვიდრეობის ანსი, მისი ტურიზმში გამოყენების მართვის თავისებურებანი

„კულტურული მემკვიდრეობის შესახებო საქართველოს კანონის მიხედვით, არამატერიალურ კულტურულ მემკვიდრეობაში იგულისხმება „ზეპირსიტყვიერების ტრადიციები და გამოხატვის ფორმები, ენის როგორც მატერიალური კულტურული მემკვიდრეობის მატარებლის ჩათვლით, საშემსრულებლო ხელოვნება, ადათ-წესები, ჩვეულებები, ტრადიციულ ხელოვნებასთან დაკავშირებული ცოდნა და უნარ-ჩვევები, ასევე მათთან დაკავშირებული ინსტრუმენტები, საგნები, არტეფაქტები და კულტურული სივრცეები, რომლებიც საზოგადოების, ჯგუფებისა და, ზოგიერთ შემთხვევაში, ცალკეული პირების მიერ აღიარებულია მათი კულტურული მემკვიდრეობის ნაწილად“ [3, მუხლი 3].

არამატერიალური კულტურა ადამიანისგან განყენებულად, შემოქმედის გარეშე არ არსებობს. ამიტომ, მის მატარებლად ითვლება ერი, საზოგადოება, თემი, ადამიანთა ჯგუფი, ცალკეული პიროვნება. არამატერიალური კულტურა მისი მატარებლისათვის იდენტობის განმსაზღვრელია. ამასთან, მას რამდენიმე სპეციფიკური მახასიათებელი აქვს. კერძოდ: ის განახლებადია, ზეპირი ფორმით (ოჯახში, თემში, საზოგადოებაში, უშუალოდ პირიდან პირზე) გადაეცემა თაობიდან თაობას, ყოველ ახალ ჯერზე კვლავწარმოებადი და შემოქმედებითია.

არამატერიალური კულტურული მემკვიდრეობა არსებობს ხალხში გავრცელებული ადათ-წესების, ჩვეულებების, ზეპირი გადმოცემის, სიმღერის, თამაშობისა და სხვა სახით. ასევე, დოკუმენტირებულია კერძო და სახელმწიფო არქივებში, მუზეუმებში, სამეცნიერო და კვლევით ინსტიტუტებში, სხვა დაწესებულებებში. თუ არამატერიალური კულტურული მემკვიდრეობის თაობიდან თაობაზე გადაცემის პროცესი სწორად არის ორგანიზებული, მაშინ იგი გამუდმებით ვითარდება, აყალიბებს იდენტობისა და მემკვიდრეობითობის გრძნობას, ხელს უწყობს კულტურის მრავალფეროვნებასა და ადამიანთა შემოქმედების გაფართოება-განვითარებას.

მსოფლიო გამოცდილებით, როგორც მატერიალურის, ასევე არამატერიალური კულტურული მემკვიდრეობის დაცვა-პოპულარიზაციის საქმეში მნიშვნელოვან როლს ასრულებს ტურიზმი, განსაკუთრებით – კულტურული ტურიზმი. საყოველთაოდ ცნობილია თუ რაოდენ დიდია მისი წვლილი ქვეყნის ისტორიის, ეკონომიკის, ტრადიციების და კულტურის ურთიერთგაზიარებასა და გამდიდრებაში, ერებს შორის ურთიერთპატივისცემის, დახმარებისა და მეგობრობის ჰუმანური გრძნობების გაღვივებასა და დამკვიდრებაში. ქვეყნის ეკონომიკისა და სოციალური სფეროს განვითარებაში ტურიზმის როლისა და

მნიშვნელობის ზრდის გამო სულ უფრო და უფრო აქტუალური ხდება მისი დაჩქარებული ზრდის რეზერვების გამოვლენისა და ამოქმედების საკითხები. ამჟამად, საქართველოში ტურიზმის განვითარების ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი რეზერვი სწორედ ქვეყნის მატერიალური და არამატერიალური კულტურული მემკვიდრეობის კომპლექსური შესწავლა და ამ, მართლაცდა შეუფასებელი საგანძურის, ტურისტულ პროდუქტში უფრო მეტი მოცულობით ჩართვაა (მემკვიდრეობისათვის ზიანის მიუყენებლად). აქედან გამომდინარე, აუცილებელია, ზემოაღნიშნული პროცესის, კერძოდ კი – კულტურული მემკვიდრეობის ტურიზმში გამოყენების მართვის მექანიზმის სრულყოფა.

ამ მხრივ არსებული მდიდარი საერთაშორისო გამოცდილების შესწავლის საფუძველზე შეიძლება დასკვნების სახით ჩამოვაყალიბოთ ტურიზმში არამატერიალური კულტურული მემკვიდრეობის გამოყენების მართვის მთავარი თავისებურებანი:

- კულტურა და ტურიზმი ქვეყნების ეკონომიკისა და სოციალური სფეროს ორი დამოუკიდებელი დარგია, მაგრამ კულტურული მემკვიდრეობის (მოცემულ შემთხვევაში არამატერიალური კულტურული მემკვიდრეობის) კულტურული ტურიზმში ორგანულად ჩართვის შედეგად, მათი მართვა ერთმანეთზე დამოკიდებული და ურთიერთგანმაპირობებელი ხდება. ქვეყანაში კულტურის განვითარებისათვის, სხვა პირობებთან ერთად, აუცილებელია არამატერიალური კულტურული მემკვიდრეობის დაცვა, აღორძინება-პოპულარიზაცია, რაშიც კულტურული ტურიზმის როლი და მნიშვნელობა ძალზე დიდია. თავის მხრივ კი, კულტურული ტურიზმის განვითარება-გაფართოება დიდად არის დამოკიდებული კულტურული მემკვიდრეობის, მათ შორის არამატერიალური კულტურული მემკვიდრეობის აღორძინებაზე, რომლის მიმართ მთელი საზოგადოების, მათ შორის ტურისტების ინტერესი, სწრაფად იზრდება. ყოველივე ზემოაღნიშნული ამ დარგების მართვის ეფექტიანი კოორდინაციის აუცილებლობაზე მიუთითებს. მრავალი ქვეყანა, ხელისუფლების სხვადასხვა შტოს გაერთიანებული ძალისხმევით, ამას ახერხებს და შედეგებიც კარგი აქვს: სწრაფი ტემპით ვითარდება არამატერიალური კულტურული მემკვიდრეობაც და კულტურული ტურიზმიც, რასაც საზოგადოების განვითარებისათვის (როგორც ამ მემკვიდრეობის მფლობელისათვის, ასევე მათთვის ვინც მას გაეცნობა) დიდი მნიშვნელობა აქვს;

- საყურადღებოა არამატერიალური კულტურული მემკვიდრეობის განვითარების როგორც სოციალური, ასევე ეკონომიკური ასპექტები. საერთაშორისო პრაქტიკა აჩვენებს, რომ ამ საფუძველზე მუნიციპალიტეტებში, რეგიონებში, მთლიანად ქვეყანაში ფართოვდება დასაქმების შესაძლებლობები, იზრდება შემოსავლები, რაც მოსახლეობის კეთილდღეობის ამაღლებაზე დადებითად მოქმედებს. ამასთან, კულტურული მემკვიდრეობის ნუსხის გაფართოება, მისი პოპულარიზაცია ფართო საზოგადოებისათვის გაცნობით ზრდის ქვეყნის იმიჯს,

ამაღლებულ განწყობილებას ქმნის ადგილობრივ მოსახლეობაში. ამიტომ, მართვის ადგილობრივმა ორგანოებმა ყველა რესურსი (სახელმწიფო დაფინანსება, ბიზნესიდან თუ კერძო პირებიდან მოზიდული თანხები და ა.შ.) უნდა გამოიყენონ არსებული არამატერიალური კულტურული რესურსების ეფექტიანად და საზოგადოების საკეთილდღეოდ გამოსაყენებლად;

• საერთაშორისო გამოცდილება აჩვენებს, რომ ქვეყნების მიხედვით არამატერიალური კულტურული მემკვიდრეობის მართვის პროცესი, მართვის ორგანიზაციული სტრუქტურა, ფუნქციები, მეთოდები, მართვისადმი მიდგომები და ზოგადად მართვის ეკონომიკური მექანიზმი, რამდენადმე განსხვავებულია. ყველა ქვეყანა თავისი შესაძლებლობებიდან გამომდინარე, აგრეთვე, საერთაშორისო ორგანიზაციების ფინანსური თუ სხვა სახის (მაგალითად, მეთოდოლოგიურ-საკონსულტაციო) დახმარების გავალისწინებით აყალიბებს არამატერიალური კულტურული მემკვიდრეობის განვითარების მიზნებსა და ამოცანებს და შედეგებიც შესაბამისია. ზოგიერთი ქვეყანა ახერხებს მეტნაკლებად სრულად ამოქმედოს ამ სახეობის კულტურული მემკვიდრეობა და გააცნოს იგი ფართო საზოგადოებას. რიგ შემთხვევაში კი, უფრო მეტად ფინანსური რესურსების უკმარისობის გამო, ეს ვერ ხერხდება და არამატერიალური კულტურული მემკვიდრეობის საუკეთესო ნიმუშებიც კი, მათი მფლობელების გარდა, არავისთვის არაა ცნობილი, რაც მიუღებელია.

არამატერიალური კულტურული მემკვიდრეობის ტურიზმში გამოყენების მართვის მდგომარეობა საქართველოში

ჩვენს ქვეყანაში, არამატერიალური კულტურული მემკვიდრეობის ტურიზმში გამოყენების მართვის მდგომარეობა, შეიძლება ითქვას, რომ არაა დამაკმაყოფილებელია. მართალია, საქართველოში კულტურული მემკვიდრეობის (პირველ რიგში, მატერიალური კულტურული მემკვიდრეობის) მართვის პროცესისათვის საჭირო საკანონმდებლო ბაზა ძირითადად არსებობს, ამ მხრივ აღმასრულებელი ხელისუფლების უმაღლესი, რეგიონული და ადგილობრივი ორგანოების ფუნქციები და უფლებამოსილებანი განსაზღვრულია, თუმცა, სხვადასხვა მიზეზის გამო, მემკვიდრეობის მართვის პროცესი მაინც შორსაა სრულყოფისაგან. სამწუხაროდ, ქვეყანაში არამატერიალური კულტურული მემკვიდრეობის მართვის სფეროში კიდევ უფრო მძიმე მდგომარეობა გვაქვს:

1. არ არსებობს კანონი „არამატერიალური კულტურული მემკვიდრეობის შესახებ“. მართალია, ამჟამად, საქართველოში მუშავდება „საქართველოს კულტურული და ბუნებრივი მემკვიდრეობის“ კოდექსის პროექტი, თუმცა, ნაკლებადსავარაუდოა, რომ მასში ასახულ იქნება არამატერიალური კულტურული მემკვიდრეობის ტურიზმში გამოყენების მარეგულირებელი ნორმები. ასეთი კანონი, მაღალგანვითარებულ ქვეყნებთან ერთად, განვითარებად ქვეყნებსაც აქვთ (მაგალითად, მოლდოვას, ყირგიზეთს და სხვებს);

2. სახელმწიფო მართვის სხვადასხვა (უმაღლეს, რეგიონულ და მუნიციპალურ) დონეზე უშუალოდ არამატერიალური კულტურული მემკვიდრეობის ნაწილში დასაზუსტებელია სახელმწიფო ორგანოების ფუნქციები, უფლებამოსილებანი, ფინანსური უზრუნველყოფის წყაროები და ა.შ. მართალია, იშვიათად, მაგრამ მაინც კულტურული მემკვიდრეობის მართვის მიზნით განსახორციელებელი ღონისძიებების ჩამოთვლის დროს, „მატერიალურთან“ ერთად „არამატერიალური კულტურული მემკვიდრეობაც“ მოიხსენიება, მაგრამ საქართველოში, ხელისუფლების მიერ არამატერიალური კულტურული მემკვიდრეობის დაცვა-პოპულარიზაციისადმი სისტემური მიდგომა ვერ ხორციელდება;

3. საქართველოს კულტურისა და ძეგლთა დაცვის სამინისტროს ქვეყნის კულტურული მემკვიდრეობის დაცვის ეროვნულ სააგენტოზე დელეგირებული აქვს კულტურული მემკვიდრეობის მართვისა და ადმინისტრირების აბსოლუტური უფლებამოსილება, კერძოდ: მემკვიდრეობის აღნუსხვა, სამუშაოების დაგეგმვა, სახელმწიფო შესყიდვების მართვა, მონიტორინგი, კვლევითი სამუშაოების ჩატარება, საერთაშორისო ურთიერთობები, ნებართვების გაცემა და ა. შ., მაგრამ სააგენტოს არამატერიალური კულტურული მემკვიდრეობის ნაწილში დელეგირებული ფუნქციების შესასრულებლად საკმარისი რესურსები (ფინანსური, მატერიალურ-ადმინისტრაციული, ადამიანური და სხვ.) არა აქვს;

4. მსოფლიო გამოცდილებით, არამატერიალური კულტურული მემკვიდრეობის სრულფასოვანი მართვა შეუძლებელია ადგილობრივ თვითმმართველობებში შესაბამისი პირობების (იგულისხმება ამ მიმართებით მათი უფლებამოსილებისა და პასუხისმგებლობის ამადლება, შესაბამისად, მატერიალური, ფინანსური, ადამიანური, ინფორმაციული რესურსებით უზრუნველყოფა და ა.შ.) შექმნის გარეშე. სწორედ ადგილობრივი თვითმმართველობები უნდა წარმოადგენდნენ არამატერიალური კულტურული მემკვიდრეობის აღრიცხვის, დაცვა-შენახვისა და პოპულარიზაციის ერთ-ერთ უმნიშვნელოვანეს რგოლს, რადგან მათ ყველაზე კარგად იციან (უნდა იცოდნენ) დაქვემდებარებულ ტერიტორიაზე ამ მხრივ არსებული მდგომარეობა, მათ შორის პრობლემები. სამწუხაროდ, საქართველოში კულტურული მემკვიდრეობის, განსაკუთრებით კი არამატერიალური კულტურული მემკვიდრეობის დაცვა-პოპულარიზაციის საქმეში ადგილობრივი თვითმმართველობების ამჟამინდელი წვლილი სრულიად არასაკმარისია, რაც არც არის გასაკვირი, რადგან მათ უფლებამოსილებებში არამატერიალური კულტურული მემკვიდრეობის დაცვა-პოპულარიზაციის ფუნქცია ცალკე გამოყოფილი არც არის (ის, უკეთეს შემთხვევაში, კულტურულ მემკვიდრეობაში იგულისხმება). საქართველოში მემკვიდრეობის რეგისტრაციის საქმეში ადგილობრივი თვითმმართველობა ან ვერ მონაწილეობს, ან კი მისი წვლილი მინიმალურია უფლებამოსილების ან შესაბამისი რესურსების უქონლობის გამო.

საქართველოში არამატერიალური კულტურული მემკვიდრეობის მართვის სფეროში, არსებული მდგომარეობის გაუმჯობესების მიზნით, უმაღლეს-ცენტრალურ რგოლში (მთავრობის ადმინისტრაცია, საქართველოს კულტური-

სა და ძეგლთა დაცვის სამინისტრო, საქართველოს კულტურული მემკვიდრეობის დაცვის ეროვნული სააგენტო) საჭიროა:

- ნათლად განისაზღვროს არამატერიალური კულტურული მემკვიდრეობის განვითარების მიზნით განსახორციელებელი ისეთი ღონისძიებები, როგორცაა: დარგის განვითარების გრძელვადიანი სტრატეგიისა და პროგრამის შემუშავება; დარგის მართვის სტრატეგიის შემუშავება; დარგის განვითარების ასახვა ქვეყნის კულტურის პოლიტიკაში; საინფორმაციო ელექტრონული ბაზისა და ვებგვერდის შექმნა; საერთაშორისო კონტაქტების გაძლიერება და თანამშრომლობის გააქტიურება; დარგის შესახებ პერიოდული ადგილობრივი და საერთაშორისო სამეცნიერო დისკუსიების, შეხვედრების, მრგვალი მაგიდის, კონფერენციების ჩატარება; დარგის განვითარების რეგიონული ინფრასტრუქტურის შექმნა;

- სრულად იქნეს რეალიზებული საქართველოს კულტურისა და ძეგლთა დაცვის სამინისტროს კულტურული მემკვიდრეობის სტრატეგიის, ორგანიზაციების კოორდინაციისა და ნებართვების დეპარტამენტის უფლებამოსილება საქართველოში არსებული მატერიალური და არამატერიალური კულტურული მემკვიდრეობის გამოვლენის, შენარჩუნებისა და პოპულარიზაციის ღონისძიებათა განხორციელების, ძეგლებისა და კულტურული მემკვიდრეობის ობიექტების აღრიცხვის, ექსპერტიზის, პასპორტიზაციის, კულტურული მემკვიდრეობის ერთიანი საინფორმაციო ბანკის შექმნის მიმართულებით;

- შეიქმნას არამატერიალური კულტურული მემკვიდრეობის მართვის სხვადასხვა დონეზე განსახორციელებელი საქმიანობის კოორდინაციის მოქნილი სისტემა, რომელიც ხელს შეუწყობს ცენტრალური, რეგიონული და მუნიციპალური რგოლების შეთანხმებულ საქმიანობას, ზემოდან ქვემოთ და უკუკავშირის მეშვეობით – ქვემოდან ზემოთ, ინფორმაციის დროულად გადაცემასა და შესაბამისი გადაწყვეტილების მიღებას;

-არამატერიალური კულტურული მემკვიდრეობის პოპულარიზაციის მიზნით, აღნიშნული მემკვიდრეობის მართვის ყველა დონეზე გამოიკვეთოს კულტურულ ტურიზმში არამატერიალური კულტურული მემკვიდრეობის რაც შეიძლება სრულად ჩართვის შესაძლებლობები. აქედან გამომდინარე, აუცილებელია არამატერიალური კულტურული მემკვიდრეობისა და კულტურული ტურიზმის საკითხებით დაინტერესებული სამსახურების საქმიანობის კოორდინაცია.

კარგია, რომ ზემოაღნიშნული ღონისძიებების რეალიზების პროცესი მიმდინარე წელს დაიწყება, რასაც ადასტურებს ის, რომ მათი ნაწილი გათვალისწინებულია „არამატერიალური კულტურული მემკვიდრეობის, რეალობისა და პერსპექტივის 2016 წლის სამოქმედო გეგმაში“.

არამატერიალური კულტურული მემკვიდრეობის ეფექტიანი მართვა სახელმწიფო მართვის ყველა დონეზე ფინანსური პრობლემის გადაწყვეტის გარეშე წარმოუდგენელია.

საქართველოში, ამჟამად, მემკვიდრეობის დაცვის ფულადი სახსრების ძირითადი წყარო კულტურისა და ძეგლთა დაცვის სამინისტროს ბიუჯეტიდან მიღებული მცირე დაფინანსებაა, რომელიც კულტურული მემკვიდრეობის დაცვის ეროვნული სააგენტოს მეშვეობით ხმარდება სააგენტოს სტრუქტურულ ერთეულებს.

სამწუხაროა, მაგრამ ფაქტია, საქართველოში, 2015 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის მთლიანი ასიგნებების დაახლოებით 1 %-ია (94900,0 ათასი ლარი) გამოყოფილი კულტურისა და ძეგლთა დაცვის სამინისტროს დასაფინანსებლად, რაც ძალიან მცირეა. ასეა წლების განმავლობაში, რაც იმაზე მიუთითებს, რომ კულტურა ხელისუფლებისათვის პრიორიტეტს არ წარმოადგენს. სახელმწიფო ბიუჯეტიდან საქართველოს კულტურისა და ძეგლთა დაცვის სამინისტროს სისტემის დაფინანსების სიმცირის გამო, ბუნებრივია, კულტურული მემკვიდრეობის დაცვა-პოპულარიზაციის ხარჯებიც მცირეა და მინიმალურადაც ვერ აკმაყოფილებს მასზე მოთხოვნილებას. უკანასკნელი წლებში იგი დაახლოებით 6,5-7,0 მლნ ლარის ფარგლებშია (კულტურისა და ძეგლთა დაცვის სამინისტროს დაფინანსების საერთო მოცულობის დაახლოებით 8,5% (2013 წ.) და 6,8% (2015წ)), რაც სრულიად არასაკმარისია იმ ამოცანების გადასაწყვეტად, რაც კულტურული მემკვიდრეობის წინაშე დგას.

ეს საკითხი უახლოეს მომავალში სისტემურად უნდა იქნეს შესწავლილი და კულტურული მემკვიდრეობის დაცვის ღონისძიებების დასაფინანსებლად, პირველ ეტაპზე, კულტურული მემკვიდრეობის დაცვის სააგენტოს მხოლოდ სახელმწიფო ბიუჯეტიდან მინიმუმ 3 – ჯერ მეტი თანხა მაინც უნდა გამოეყოს.

მატერიალური და არამატერიალური კულტურული მემკვიდრეობის ტურიზმში გამოყენების სახელმწიფო მართვის ზოგიერთი საკითხი

მატერიალური და არამატერიალური კულტურული მემკვიდრეობის მართვაში ცენტრალური, რეგიონული და ადგილობრივი ორგანოების მონაწილეობის აუცილებლობაზე ყურადღება გამახვილებულია საქართველოს კულტურის სტრატეგიაში- „კულტურის სტრატეგია 2025“, რომელშიც აღნიშნულია, რომ „მნიშვნელოვანია, კულტურის სტრატეგია და კულტურის სტრატეგიის სამოქმედო გეგმა მოიცავდეს საკითხებს, როგორც ადგილობრივ, ასევე რეგიონულ და ცენტრალურ დონეზე“ [1, გვ. 8.]. ასეთივე მიდგომაა საჭირო მატერიალური და არამატერიალური კულტურული მემკვიდრეობის კულტურულ ტურიზმში ჩართვის პროცესის ეფექტიანი მართვის უზრუნველსაყოფად. როგორც ცენტრალურ, ანუ უმაღლეს (საქართველოს პარლამენტის, საქართველოს მთავრობის, მ.შ. ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტროს, კულტურისა და ძეგლთა დაცვის სამინისტროს და მათდამი დაქვემდებარებული ტურიზმის ეროვნული ადმინისტრაციისა და ძეგლთა დაცვის ეროვნული სა-

აგენტოს, აგრეთვე საქართველოს იუსტიციის სამინისტროსა და საქართველოს რეგიონული განვითარებისა და ინფრასტრუქტურის სამინისტროს), ასევე რეგიონულ (აჭარისა და აფხაზეთის ა/რ მთავრობებისა და ტურიზმის ეროვნული ადმინისტრაციისა და ძეგლთა დაცვის ეროვნული სააგენტოს რეგიონული სამსახურების) და მუნიციპალურ (შესაბამისი მუნიციპალური სამსახურების, ტურიზმის ეროვნული ადმინისტრაციისა და ძეგლთა დაცვის ეროვნული სააგენტოს რეგიონული სამსახურების) დონეებზე აუცილებელია აღნიშნული სამინისტროებისა და სამსახურების საქმიანობის სრული კოორდინაცია. მაკოორდინირებელი როლი კი, მართვის დონეების მიხედვით, უნდა დაეკისროს საქართველოს მთავრობას, აჭარისა და აფხაზეთის ა/რ მთავრობებს და ადგილობრივ მუნიციპალიტეტებს (გამგეობა/მერიას).

სახელმწიფო მართვის უმაღლეს (ცენტრალურ) დონეზე განსახორციელებელ ღონისძიებათა შორის ჩვენი აზრით, მნიშვნელოვანია:

- დროულად დასრულდეს „კულტურისა და ბუნებრივი მემკვიდრეობის“ კოდექსზე მუშაობა, რომელშიც, ალბათ, აისახება არამატერიალური მემკვიდრეობის რეგულირების საკითხები. როგორც აღვნიშნეთ ამ კოდექსში, სხვა ქვეყნების მიერ მიღებული ანალოგიური კანონებისგან განსხვავებით, ყურადღება უნდა გამახვილდეს არამატერიალური კულტურული მემკვიდრეობის დაცვის (მისი ფართო გაგებით), მათ შორის ამ სახეობის მემკვიდრეობის პოპულარიზაციის საკითხებზე, რომელიც სწორედ მისი კულტურულ ტურიზმში ფართოდ ჩართვით მიიღწევა;

- იმის გათვალისწინებით, რომ კულტურული მემკვიდრეობის (როგორც მატერიალურის, ასევე არამატერიალურის) საუკეთესო ნიმუშების კულტურულ ტურიზმში ჩართვა საქართველოს კულტურისა და ძეგლთა დაცვისა და საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტროების, ასევე მათი სამსახურების (საქართველოს ძეგლთა დაცვის ეროვნული სააგენტოსა და საქართველოს ტურიზმის ეროვნული ადმინისტრაციის) ერთობლივად გადასაწყვეტი საკითხია, იგი, როგორც აღვნიშნეთ, ამ ნაწილში მათი საქმიანობის ეფექტიან კოორდინაციას საჭიროებს. მსოფლიოს რიგ ქვეყანაში სწორედ ამგვარი კოორდინაციის აუცილებლობამ კულტურისა და ტურიზმის ერთ სამინისტროში გაერთიანებას კი განაპირობა (მაგალითად, აზერბაიჯანში, თურქეთში, ბრაზილიაში, ბულგარეთში, ინდოეთში და სხვაგან ფუნქციონირებს „კულტურისა და ტურიზმის სამინისტრო“, სამხრეთ კორეაში – „კულტურის, სპორტისა და ტურიზმის სამინისტრო, იტალიაში – „კულტურული მემკვიდრეობის, აქტივობებისა და ტურიზმის სამინისტრო“, გაერთიანებულ სამეფოში – „ტურიზმისა და კულტურული მემკვიდრეობის სამინისტრო“ და ა.შ.), რითაც ზემოაღნიშნული კოორდინაციის პრობლემა ერთი და იმავე სამინისტროს ფარგლებში შედარებით მარტივად წყდება. საქართველოში კი, როგორც აღვნიშნეთ, ამ მიზნის მისაღწევად სხვადასხვა სამინისტროსადმი დაქვემდებარებული სამსახურების საქმიანობის კოორდინაციის აუცილებლობა მწვავედ დგას და გადაწყვეტას საჭიროებს.

მართვის უმაღლეს დონეზე აღნიშნული კოორდინაციის საკითხის გადწყვეტის რამდენიმე ვარიანტი შეიძლება განვიხილოთ, მაგრამ საქართველოს მთავრობის ამჟამინდელი სტრუქტურის პირობებში, ვფიქრობთ, მართებული იქნება თუ ის პრემიერ-მინისტრის ადმინისტრაციის შესაბამისი ფუნქციებით აღჭურვის საფუძველზე განხორციელდება. პირდაპირ შეიძლება ითქვას, რომ აღნიშნული ადმინისტრაციის სტრუქტურა (20-მდე დეპარტამენტი, ცენტრი თუ სამსახური) და პერსონალი (260 თანამშრომელზე მეტი), საკმაოდ დიდია და მცირე რეორგანიზაციის შემთხვევაში შეიძლება „კულტურული მემკვიდრეობის (როგორც მატერიალურის, ასევე არამატერიალურის) ტურიზმში გამოყენების მართვის“ განყოფილების შექმნა, ან ამ ფუნქციების ზემოხსენებულ ადმინისტრაციაში ამჟამად არსებულ „რეგიონებისა და ადგილობრივი თვითმმართველობების ორგანოებთან ურთიერთობების დეპარტამენტსა“ და სხვა დეპარტამენტებში გადანაწილება.

საქართველოს პრემიერ-მინისტრის ადმინისტრაციაში „კულტურული მემკვიდრეობის (როგორც მატერიალურის, ასევე არამატერიალურის) ტურიზმში გამოყენების მართვის“ განყოფილების შექმნის (რომელიც უკეთეს ვარიანტად გვესახება) შემთხვევაში საქართველოს ტურიზმის ეროვნული ადმინისტრაციის სამსახურები ტურიზმის, მათ შორის კულტურული ტურიზმის განვითარების გეგმებს მხოლოდ მათ უშუალო ხელმძღვანელობასთან – ტურიზმის ეროვნულ ადმინისტრაციასთან აღარ შეათანხმებენ (როგორც ამჟამად ხდება), ისინი, ამ მხრივ ანგარიშვალდებულნი პრემიერ-მინისტრის ადმინისტრაციის მიმართაც გახდებიან. იგივე შეიძლება ითქვას, საქართველოს კულტურისა და ძეგლთა დაცვის სამინისტროსა და საქართველოს კულტურული მემკვიდრეობის დაცვის ეროვნულ სააგენტოს მიმართაც, რომლებსაც კულტურული მემკვიდრეობის დაცვა-შენახვასა და პოპულარიზაციასთან დაკავშირებული საკითხების სამთავრობო დონეზე წარმოჩენა გაუადვილდებათ. ხაზგასმით უნდა აღინიშნოს, რომ შემოთავაზებული განყოფილების ფუნქცია უნდა იყოს კულტურული მემკვიდრეობის საუკეთესო ნიმუშების ტურიზმში ჩართვის მიზნით განსახორციელებელი საქმიანობის ხელშეწყობა, მისი ეფექტიანი კოორდინაცია და არა ამჟამად არსებული სამსახურების ფუნქციების დუბლირება.

იმის გათვალისწინებით, რომ ტურიზმში კულტურული მემკვიდრეობის ჩართვის მიზნით საქმიანობის გააქტიურება ორივე სამინისტროსა და მათდამი დაქვემდებარებული ტურიზმის ეროვნული ადმინისტრაციისა და საქართველოს კულტურული მემკვიდრეობის დაცვის ეროვნული სააგენტოს ინტერესებს სრულად შეესაბამება, შეიძლება ვივარაუდოთ, რომ უმაღლესი აღმასრულებელი ხელისუფლების თანხმობის შემთხვევაში, საქართველოს პრემიერ-მინისტრის ადმინისტრაციის ზემოაღნიშნული მაკოორდინირებელი განყოფილების ფუნქციების დაკონკრეტება მათ არ გაუჭირდებათ.

საქართველოს პრემიერ-მინისტრის ადმინისტრაციის პირობითად „კულტურული მემკვიდრეობის (როგორც მატერიალურის, ასევე არამატერიალურის) ტურიზმში გამოყენების მართვის“ განყოფილების უმთავრესი საზრუნავი უნდა იყოს:

- მატერიალური და არამატერიალური კულტურული მემკვიდრეობის ტურიზმში ჩართვასთან დაკავშირებული ნებისმიერი პრობლემის (ორგანიზაციული, ფინანსური, საგანმანათლებლო თუ სხვა) სისტემური შესწავლა და მათ გადასაწყვეტად ადეკვატური ღონისძიებების გატარება;

- ქვეყნის მასშტაბით აღნიშნული პროცესის მიმდინარეობის მონიტორინგი;

- აღნიშნული პროცესის მართვის ქვედა დონეებისადმი დახმარების (ორგანიზაციული, ფინანსური, საგანმანათლებლო თუ სხვა) აღმოჩენა. მათსა და საქართველოს მთავრობას შორის ბიუროკრატიული ბარიერების გარეშე ურთიერთობის უზრუნველყოფა და ა.შ. კერძოდ, საქართველოს კულტურისა და ძეგლთა დაცვის სამინისტროს, ადგილობრივი თვითმმართველობის გამგეობებისა და მერიებისადმი ფინანსური მხარდაჭერისათვის ზრუნვა ისეთი ღონისძიებების განსახორციელებლად როგორცაა:

- რეგიონებსა თუ დედაქალაქში სხვადასხვა სახის ფესტივალებისა (მაგალითად, სიმღერისა და ცეკვის, ხალხური ზეპირსიტყვიერების, ღვინის და ა.შ.) თუ ხალხური ტრადიციული რენჯის საუკეთესო ნიმუშების გამოფენა-გაყიდვების არა ერთხელ, არამედ პერიოდულად ორგანიზება. ფესტივალების თუ ტრადიციული რენჯის საუკეთესო ნიმუშების გამოფენა-გაყიდვების ჩატარების ინიციატორები რეგიონების გამგეობები და თვითმმართველი ქალაქების მერიები უნდა იყვნენ. მაგალითად, ყველა მუნიციპალიტეტში ნებისმიერ დროს შეიძლება ჩატარდეს ხალხური მუსიკის, ცეკვისა და ზეპირსიტყვიერების ფესტივალი, სეზონურად, კერძოდ, შემოდგომაზე – ღვინის ფესტივალი და ა.შ. ბუნებრივია, თბილისსა და რეგიონებშიც უნდა გაგრძელდეს ეროვნული და საერთაშორისო ფესტივალების ჩატარების პრაქტიკა. მნიშვნელოვანია ფესტივალების ორგანიზების პროცესში მაქსიმალურად ჩაერთოს ადგილობრივი საზოგადოება, განსაკუთრებით კი ახალგაზრდები.

- რეგიონებში მატერიალური და არამატერიალური კულტურული მემკვიდრეობის დაცვა-პოპულარიზაციისა და მათი საუკეთესო ნიმუშების კულტურულ ტურიზმში ჩართვის პროცესის ეფექტიანად განხორციელების მთავარი გარანტის – მუნიციპალური კადრების გადამზადებისა და კვალიფიკაციის ამაღლების მიზნით, სპეციალური სახელმწიფო პროგრამის შემუშავებაში აქტიური მხარდაჭერა და ა.შ.

მუნიციპალიტეტებში არამატერიალური და მატერიალური კულტურული მემკვიდრეობის ტურიზმში გამოყენების მართვის სრულყოფის მიმართულებები

მუნიციპალიტეტების დონეზე კულტურული მემკვიდრეობის აღრიცხვა-დაცვა (მ.შ. პოპულარიზაცია) და მათი კულტურულ ტურიზმში ჩართვა საკმაოდ რთული პროცესია, რომელშიც ადგილობრივი თვითმმართველობების როლი განსაკუთრებულია. „არამატერიალური კულტურული მემკვიდრეობის დაცვის შესახებ“ 2003 წლის 17 ოქტომბერს პარიზში მიღებული საერთაშორისო კონვენციის (რომელსაც საქართველო 2007 წელს მიუერთდა) მიხედვით, მათ მნიშვნელოვანი როლი უნდა შეასრულონ მატერიალური და არამატერიალური კულტურული მემკვიდრეობის იდენტიფიკაციის, დოკუმენტირების, კვლევის, შენარჩუნების, პოპულარიზაციის მიმართულებებით[2, მუხლი 2, პ.3]. გარდა ამისა, ადგილობრივმა თვითმმართველობებმა ამ მემკვიდრეობის საუკეთესო ნიმუშების კულტურულ ტურიზმში ჩართვის მიზნითაც, უნდა გაააქტიურონ საქმიანობა. მუნიციპალიტეტები (გამგეობები/მერიები) სრულად უნდა ფლობდნენ ინფორმაციას დაქვემდებარებულ ადმინისტრაციულ ერთეულებში არსებული არამატერიალური კულტურული მემკვიდრეობის შესახებ და დაინტერესებულნი უნდა იყვნენ მათი პოპულარიზაციით (ტურისტულ პროდუქტში ჩართვით), რომელიც მნიშვნელოვანია ტერიტორიული ერთეულის იდენტობისა და მისი შემოსავლების ზრდისათვის. აქედან გამომდინარე, ქვეყნის რაიონული გამგეობები თუ თვითმმართველი ქალაქების მერიები ამ ნაწილში კულტურული მემკვიდრეობისა და ტურიზმის სამსახურების საქმიანობის კოორდინაციით დაინტერესებულნი უნდა იყვნენ. ამასთან, მათ ქვეყნის მთავრობასთან, არასამთავრობო ორგანიზაციებთან, კერძო სექტორთან, საზოგადოებასთან ქმედითად უნდა იმუშაონ, რათა მოიზიდონ რაც შეიძლება მეტი სახსრები, რომელიც საჭიროა დაქვემდებარებულ ტერიტორიაზე კულტურული მემკვიდრეობის (როგორც მატერიალურის, ასევე არამატერიალურის) პოტენციალის გამოსავლენად და დაცვა-პოპულარიზაციისათვის.

მუნიციპალიტეტების (ადგილობრივ) დონეზე მართვის საკითხების წინა პლანზე წამოწევას ისიც უწყობს ხელს, რომ ამჟამად, მსოფლიოში, ისევე როგორც ზოგადად სახელმწიფო მართვის, ასევე კულტურული მემკვიდრეობის (მატერიალურისა და არამატერიალურის) მართვის დეცენტრალიზაციის პრობლემა მწვავედ დგას. უცხოური გამოცდილებით, სახელმწიფო მართვის ის საკითხები, რომლებიც ადგილობრივი თვითმმართველობის კომპეტენციას განეკუთვნება ადგილზევე უნდა გადაწყდეს. მათ შორის ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი საკითხი კულტურული მემკვიდრეობის (მათ შორის არამატერიალურის) მართვის დეცენტრალიზაციაა. სახელმწიფომ ამისათვის ყველა პირობა (პირველ რიგში, იგულისხმება მუნიციპალური მართვის ორგანიზაციული სტრუქტურის მონესრიგება, ფინანსური უზრუნველყოფის მიზნით სწორი საბიუჯეტო, მ.შ. მოქ-

ნილი სატრანსფერო პოლიტიკის განხორციელება, შესაბამისი პროფესიისა და კვალიფიკაციის კადრების მომზადება-გადამზადება და ა.შ.) უნდა შექმნას.

„საქართველოს კულტურული მემკვიდრეობის ეროვნულ პოლიტიკაში“ აღნიშნულია, რომ კულტურული მემკვიდრეობის მართვის დეცენტრალიზაცია მნიშვნელოვანია, მაგრამ პირველ ეტაპზე უნდა მოხდეს უფლებამოსილებების იმდაგვარად დელეგირება, რომელიც ცენტრალური ხელისუფლების პასუხისმგებლობას არ შეამცირებს, რადგან ადგილებზე ჯერ კიდევ არ არსებობს საკმარისი პრაქტიკა და მოცდილება, დასამკვიდრებელია მემკვიდრეობის მართვის ტრადიციები. „უფლებამოსილების დელეგირებას წინ უნდა უსწრებდეს ძეგლთა დაცვითი რეგლამენტების შექმნა, მკაფიო პროცედურების განსაზღვრა, ძეგლებზე ჩარევის მეთოდოლოგიის მარეგულირებელი დოკუმენტების შექმნა, რეგიონულ და ადგილობრივ დონეზე ინსტიტუციების დაარსება/გაძლიერება ყ შესაბამისი ინფრასტრუქტურის შექმნა“ [4, გვ.20-21].

აღნიშნულ დოკუმენტში ასახულ ამ მოთხოვნებს სრულად ვეთანხმებით და ვაფიქსირებთ, რომ ის თანაბრად ეხება როგორც მატერიალურ, ასევე არამატერიალურ კულტურულ მემკვიდრეობას, მაგრამ იმის გათვალისწინებით, რომ საქართველოში „კულტურულ მემკვიდრეობაში“ ტრადიციულად მატერიალური კულტურული მემკვიდრეობა იგულისხმება, აუცილებელია ეს დეფინიცია დაზუსტდეს – „კულტურული მემკვიდრეობა: როგორც მატერიალური, ასევე არამატერიალური“, ან „მატერიალური და არამატერიალური კულტურული მემკვიდრეობა“. საქმე ისაა, რომ მარამატერიალური კულტურული მემკვიდრეობა ჩვენს მატერიალურ კულტურული მემკვიდრეობაზე ნაკლები მნიშვნელობის სულაც არ არის და ამ ხარვეზის (რომ საქართველოში, წლების განმავლობაში, არამატერიალურ კულტურულ მემკვიდრეობას სათანადო ყურადღება არ ექცეოდა) გამოსწორება, მასზე მეტი ყურადღების გამახვილება აუცილებელია.

იმისათვის, რომ ადგილობრივმა თვითმმართველობებმა, ერთი მხრივ, მატერიალური და არამატერიალური კულტურული მემკვიდრეობის დაცვისა (მ.შ. პოპულარიზაციის) და განვითარების, მეორე მხრივ კი, მათი საუკეთესო ნიმუშების კულტურულ ტურიზმში ჩართვის ამოცანები წარმატებით გადაჭრან, აუცილებელია:

ა) მუნიციპალიტეტების გამგეობებსა და თვითმმართველი ქალაქების მერიებში განხორციელდეს მათი ორგანიზაციული სტრუქტურების მცირედი ცვლილება და შეიქმნას მატერიალური და არამატერიალური კულტურული მემკვიდრეობის დაცვა- განვითარებისა და მათი კულტურულ ტურიზმში ჩართვის სპეციალური სამსახური. ეს შეიძლება განხორციელდეს გამგეობებსა და მერიებში არსებული ადამიანთა რესურსების ბაზაზე (საჭიროების შემთხვევაში კადრების გადამზადების) ან რამდენიმე კვალიფიციური სპეციალისტის მონვევის საფუძველზე;

ბ) გადასინჯულ იქნეს გამგეობებისა და მერიების დებულებები, რათა გეოლოგიური მიზნიდან გამომდინარე, სწორად ჩამოყალიბდეს მათი ფუნქცი-

ები. სამწუხაროა, მაგრამ ფაქტია, რომ რეგიონების გამგეობებისა და მერიების დებულებების უმრავლესობაში (გავეცანით 30-მდე დებულებას) საერთოდ არ არის გათვალისწინებული ისეთი მუხლები, რომლებიც დაავალდებულებს მათ განახორციელონ კულტურული მემკვიდრეობის (მ.შ. არამატერიალური კულტურული მემკვიდრეობის) დაცვისა (პოპულარიზაციის) და განვითარების და მათი კულტურულ ტურიზმში ჩართვის ღონისძიებანი. ამ მხრივ, სხვებთან შედარებით, უკეთესი მდგომარეობაა ზუგდიდის, მცხეთის, თელავის გამგეობასა და მერიაში.

ჩვენი აზრით, საქმის ინტერესებიდან გამომდინარე და ადგილობრივი თვითმმართველობების საქმიანობის დამოუკიდებლობის პრინციპის დარღვევის გარეშე, მათთან შეთანხმებით, სრულიად შესაძლებელია ადგილობრივი თვითმმართველობის გამგეობებისა და მერიების დებულებებში გათვალისწინებულ იქნეს ზემოაღნიშნული სამსახურის ისეთი უნიფიცირებული უფლებამოსილებანი და ფუნქციები, რომელთა რეალიზება მნიშვნელოვნად შეუწყობს ხელს ქვეყნის რეგიონების მიხედვით მატერიალური და არამატერიალური კულტურული მემკვიდრეობის დაცვისა (პოპულარიზაციის) და განვითარების, აგრეთვე, მისი კულტურულ ტურიზმში ჩართვის მდგომარეობის შესწავლასა და შეფასებას. ვფიქრობთ, აღნიშნული მიმართულებით საქმიანობის ორგანიზება უნდა განახორციელოს საქართველოს პრემიერ-მინისტრის ადმინისტრაციაში ჩვენ მიერ შემოთავაზებულმა განყოფილებამ;

გ) ადგილობრივი თვითმმართველობის ექსკლუზიური და დელეგირებული უფლებამოსილების განხორციელებისათვის მეტად მნიშვნელოვანია ფინანსური უზრუნველყოფის საკითხი. ფაქტია, რომ საქართველოს რეგიონების უმრავლესობას ფინანსურად უჭირს, ზოგიერთს კი ძალიან უჭირს და ძირითადად სახელმწიფო ბიუჯეტიდან მიღებულ ტრანსფერებზეა დამოკიდებული. ასეთ პირობებში მყოფი მუნიციპალიტეტების გამგეობებისათვის ან თვითმმართველი ქალაქების მერიებისათვის ახალი ვალდებულებების დაკისრება, ბუნებრივია, ბადებს კითხვას, საიდან დაფარონ მათ ეს ხარჯები? პირველ რიგში უნდა აღინიშნოს, რომ ამ მიმართულებით ხარჯების მნიშვნელოვანი ზრდა მოსალოდნელი არ იქნება, თუ გამგეობები და მერიები კრიტიკულად გადახედავენ მათ ორგანიზაციულ სტრუქტურას, იქ დასაქმებული პერსონალის უფლებამოსილებებს, დატვირთვის მდგომარეობას და შეძლებენ პერსონალის გარკვეული ნაწილის გამოთავისუფლებას. გარდა ამისა, რეგიონულმა გამგეობებმა და მერიებმა ზემოაღნიშნული სპეციალური სამსახურის მეშვეობით უნდა უზრუნველყონ მუნიციპალიტეტების სახელოვნებო საგანმანათლებლო ცენტრების, საერთაშორისო ფონდებთან ურთიერთობის, ტურიზმის სამსახურების, კულტურის სხვა სფეროში დასაქმებულთა საქმიანობის ეფექტიანი კოორდინაცია. ამის შემდეგ კი, მათ კარგად უნდა გაიანგარიშონ კადრებზე დამატებითი მოთხოვნისა და ხარჯების ოდენობა. რა თქმა უნდა, გათვალისწინებული უნდა იქნეს, აგრეთვე,

ოფისის, სპეციალური კვლევებისა (განსაკუთრებით არამატერიალური კულტურული მემკვიდრეობის აღრიცხვის ნაწილში) და სხვა ხარჯებიც.

ბუნებრივია, პირველ ეტაპზე, ზემოაღნიშნული მიზნების განსახორციელებლად საჭირო ხარჯების დიდი ნაწილი, სახელმწიფო ბიუჯეტმა უნდა დაფაროს. ეს შეიძლება მოხდეს დელეგირებული უფლებამოსილების განსახორციელებლად ადგილობრივი ბიუჯეტებისათვის მიზნობრივი ტრანსფერის გამოყოფით (როგორც საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტიდან, ასევე ავტონომიური რესპუბლიკის ბიუჯეტიდან), ან სახელმწიფო ბიუჯეტიდან შესაბამის პროგრამის დაფინანსების საფუძველზე. გარდა ამისა, რეგიონულმა გამგეობებმა და მერიებმა უნდა იზრუნონ სხვადასხვა ფონდებიდან ან დონორი ორგანიზაციებიდან თანხების მოზიდვისათვის.

ყოველივე ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე შეიძლება დავასკვნათ, რომ კულტურული მემკვიდრეობის, მათ შორის არამატერიალური კულტურული მემკვიდრეობის საუკეთესო ნიმუშების კულტურული ტურიზმის პროგრამებში სრულად ჩართვის მიზნით, აუცილებელია საქართველოს ტურიზმის ეროვნული ადმინისტრაციისა და საქართველოს კულტურული მემკვიდრეობის ძეგლთა დაცვის ეროვნულ სააგენტოს შესაბამისი სამსახურების საქმიანობის ეფექტიანი კოორდინაცია, როგორც უმაღლეს, ასევე რეგიონულ და მუნიციპალურ დონეებზე.

სახელმწიფო მართვის უმაღლეს (ცენტრალურ) დონეზე განსახორციელებელ ღონისძიებათა შორის უნდა გამოიყოს შემდეგი: „კულტურისა და ბუნებრივი მემკვიდრეობის“ კოდექსზე მუშაობის დროულად დასრულება; მართვის უმაღლეს დონეზე ზემოაღნიშნული კოორდინაციის განხორციელება საქართველოს პრემიერ-მინისტრის ადმინისტრაციის შესაბამისი ფუნქციებით აღჭურვის საფუძველზე, ამ მიზნით, იქ, „კულტურული მემკვიდრეობის ტურიზმში გამოყენების“ განყოფილების შექმნა და მისი შესაბამისი ფუნქციებით აღჭურვა; გარდა ამისა, მუნიციპალიტეტების გამგეობებსა და თვითმმართველი ქალაქების მერიებში უნდა განხორციელდეს მათი ორგანიზაციული სტრუქტურების მცირედი ცვლილება და შეიქმნას მატერიალური და არამატერიალური კულტურული მემკვიდრეობის დაცვა-განვითარებისა და კულტურულ ტურიზმში ჩართვის სპეციალური სამსახური; გადასინჯულ იქნეს გამგეობებისა და მერიების დებულებები, რათა ზემოაღნიშნული მიზნიდან გამომდინარე, სწორად ჩამოყალიბდეს მათი ფუნქციები.

ლიტერატურა:

1. საქართველოს კულტურის სტრატეგია – „კულტურა 2025“, თბ., 2016.
2. საერთაშორისო კონვენცია არამატერიალური კულტურული მემკვიდრეობის დაცვის შესახებ, პარიზი, 2003 წ. 17 ოქტომბერი, რატიფიცირებულია საქართველოს პარლამენტის 2007 წლის 4 დეკემბერის N 5535 – II-ს დადგენილებით.
3. საქართველოს კანონი კულტურული მემკვიდრეობის შესახებ, თბ., 2007.
4. საქართველოს კულტურული მემკვიდრეობის ეროვნული პოლიტიკა, თბ., 2014.

For Improvement of the Management of the Use of Intangible Cultural Heritage in Tourism

Miron Tughushi

*Visiting Professor of Ivane Javakhishvili
Tbilisi State University
tugushim@gmail.com*

Maya Gvinjilia

*PhD student of Shota Rustaveli
Theatre and Film Georgian State University
maiagvinjilia@yahoo.de*

The protection and promotion of tangible and intangible cultural heritage is considerably depended on the development of cultural tourism and contrary; it is impossible to expand the scope/ geography of cultural tourism without offering the best samples of cultural heritage to tourists. The management process of the involvement of the best samples of the intangible (tangible) cultural heritage in cultural tourism in Georgia is complicated due to the fact that, first of all, the structural units of the Ministry of Economy and Sustainable Development and the Ministry of Culture and Monument Protection of Georgia – the National Tourism Administration and the National Agency for Cultural Heritage Preservation requires effective coordination of their activity. In addition, the coordination of the above-mentioned activities must be carried out at the highest, regional and municipal (local) levels.

In the article, there are proposed the improving measures of the management mechanisms of the use of intangible cultural heritage in tourism by managing the aforementioned levels.

Keywords: intangible cultural heritage, tangible cultural heritage, cultural tourism, cultural policy, decentralization of management, management of the use of intangible cultural heritage in tourism.

JEL Codes: L80, L83, Z10